

B. Szabó György

Konyovicsnál — 1955 tavaszán

Hatalmas műtermét egy rögtönzött, nagyméretű festőállvány választja ketté: Konyovics a „Bácskai lakodalom” kompozícióján dolgozik. Az egész napi lázas alkotómunka hangulata az esti műteremben: friss, száradó és a villanyfényben ragyogó színfoltok a hatalmas felületen; apró színvázlat a festőállványhoz támasztva emlékeztetőül és ösztönzésül; töprengő művész kutató, bíráló tekintete, amikor újra meg újra számbaveszi a megmunkált részleteket és egy hirtelen szemvillanással egybefogja az egészet.

(Most fáradtan egy székbe ül, távolabb a képtől, de szemében a kép színei ismét feltündöklének. Elgondolkozik. Ezek a hallgatag, tűnő éjszakai percek is az alkotás pillanataihoz tartoznak.)

A festői tömörítés, sűrítés problémája foglalkoztatja: megtartani az élmény intenzitását kompozícióban, nagyméretű alkotásban, leküzdeni a méretek és az anyag ellenállását a nagy felületek megmunkálásában, túljutni a klasszikus kompozíció makacsul visszatérő törvényszerűségein és a modern képalakítás és valószínűség mívészeti eszközeivel megragadni korunk nyugtalan, feszítő és gazdag élményanyagát. Önmagát adni, művészi és emberi egyéniségét, őszintén és hiánytalanul, bátran és következetesen. A festészet nyelvén fejezni ki az érzések, élmények, hangulatok áradatát: rajzban, vonalritmusban, színértékekben, faktúrában.

(Önmagát? Igen, de mult és a jelen: Prága, Páris, a zombori patriciusházak kongó komorsága, a kispolgári vegetálás együgyű értelmetlensége, egy elmaradott primitív paraszti környezet mozdulatlansága (a széles látóhatár egyetlen mozgalmatlan, nyugtalan felülete a sárgán hullámzó, aratóra váró buzatábla); a megyeháza tövében lengő vöröscsillagos lobogók alatt tüntető tömeg 44 őszén, a dunai hidépítők, a dubrovnikai napégette sziklafalak között makacsul visszatérő már-már sötétkébe játszó vízfelület, a Fernbach-szállás átalakulása, metamorfózisa állami birtokká, épületeivel, egykori béreseivel, hétköznapijaival, a zentai tiszapart lusta nyu-

galma, a topolyai utcák izzó forrósága és az „54-es Kompozíció” új utak, új távlatok és festői lehetőségek felé mutató szintézise. Es San Francisco, New York . . . Önmagát adja? Valóságunkat adja önmagán keresztül — a művészet formanyelvén.

Változó világunkat és a változó Európát; egy régi társadalmi rend hullásának és pusztulásának művészi vízióját s egy új, emberi világ születését, amelyben nemcsak az emberi viszonyok változnak meg, hanem változik, fejlődik a látáskultúra is és új megfogalmazást nyer a művészet társadalmi helye és szerepe.

A festészet új fejlődési szakaszához érkezünk és most szükségszerűen le kell válnia minden idegen elemnek a festészet testéről, mindannak, amit elmúlt századok uralkodó osztályának ízlése parancsolt vagy aggatott rá és a tematikai, narratív, elbeszélő elemek következményeitől kezdve a művészi alkotás technikájáig, a műalkotás társadalmi funkciójáig minden gyökeres revízióra szorul. Multunk, jelenünk és egy kicsit jövőnk is ott él Konyovics alkotásaiban.)

Lovak ágaskodnak, felsallangozott, felcifrázott lovak, vonul a násznép (talán a lányosházhoz mennek); a kép ritmusában a bácskai szerb kóló üteme dobog, a mozgásnak ezt a nyugtalanságát és ütemességét fejezi ki a kompozíció, ezt fokozzák a színek, ezt idézi elénk a Konyovicsi látással megfestett alakok galériája, tájunk, környezetünk emberanyaga. Hátterben az utca házai fehérlelnek, felettük a kék égen imbolygó, lusta délelőtti felhők.

(Felállt a székből, újra friss. Új képeket mutat. Mindegyiket gondosan ideiglenes keretbe illeszti. A kompozíció köré új képek sorakoznak. Egy percre meghökkenek. Nem nézett rá; az élmény intenzitásának fontosságáról mond néhány szót. A kompozíciókban is.)

Amikor egy új képe rámbaüllesztésével bajlódott és háttal fordult felém, éreztem, hogy jó vele és képeivel lenni. Kissé büszke voltam és boldog is, hogy Konyovics közöttünk él.)